

СТУДЕНТ – ЦЕНТРАЛЬНА ФІГУРА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Однією з основних проблем освіти в КНЕУ імені Вадима Гетьмана є студентоцентризм, який забезпечує не тільки спадкоємність культури в широкому сенсі (в тому числі і професійної), але і забезпечує сталий розвиток українського суспільства за рахунок зміни поколінь та інноваційної діяльності молоді. При цьому слід враховувати світові тенденції розвитку як освіти, так і суспільства, щоб «вписати» молоде покоління в соціальні структури, зробити його життєздатним в сучасному українському суспільстві.

У даний час, як справедливо відзначається багатьма вченими, настала епоха інформаційної цивілізації, де головною цінністю виступають вже не матеріальні блага, а володіння інформацією, і її використання в соціокультурній та виробничій сферах життя суспільства. У той же час різко зросла роль людського чинника, значимість суб'єктних якостей особистості фахівця, а, перш за все, відповідальність за свій саморозвиток і самореалізацію.

Використання студентськоцентристського підходу в системі професійної освіти визначається, перш за все, типом суспільства. Це може бути національний тип соціуму (наприклад, «українська нація»), тобто тут збереження і сталий розвиток соціуму забезпечується за рахунок спільної діяльності людей, об'єднаних єдиною метою (наприклад, «побудовою незалежної національної української держави»), а виходячи з цього – способом діяльності щодо досягнення мети. Тут прояв індивідуальних особливостей кожної особистості в спільній діяльності має дуже велике значення. Суспільству потрібні творчі особистості та висококваліфіковані фахівці, які вміють добре працювати в колективі.

Окрім того, студентоцентристський підхід слід співвіднести не тільки з особливостями нашого суспільства, а й з профілем спеціальності. Наприклад, у сфері підготовки економістів і фінансистів – головним є формування необхідних соціальних якостей і професійної кваліфікації, оскільки тут ставиться завдання розвитку творчого потенціалу особистості. Те ж саме можна сказати і про юристів, соціологів та багато інших.

Використання студентоцентристського підходу в системі вищої професійної освіти також, багато в чому, залежить від типу суспільства і його вимог до особистості фахівця. Наприклад, розвиток демократичного суспільства, в більшій мірі, здійснюється за рахунок особистісного потенціалу та творчих здібностей особистості в різних сферах соціально-значимої діяльності. Завдання соціалізації майбутнього спеціаліста при студентоцентристському підході має велике значення через те, що спільне вітчизняне виробництво вимагає узгоджених дій кваліфікованих працівників у реалізації технологічних процесів.

У той же час, суспільство визначає тип навчання (система освіти тут виступає як соціальний інститут), а керівництво КНЕУ несе відповідальність за рівень підготовки фахівців, оскільки вони є об'єктами освітньої діяльності. Звичайно, сьогодні в нашому університеті, як і у всій вітчизняній вищій школі формуються певні суб'єктні якості фахівців, котрі реалізуються, зазвичай, і у поза навчальному процесі: система ЗНО, гуртки за інтересами, студентське самоврядування та інші форми. Однак, у будь-якому випадку, студент також несе відповідальність перед суспільством за якість своєї освіти, тому його можна вважати і суб'єктом освітньої діяльності, хоча за якість його освіти більшою мірою відповідає університет і викладач. Це досить чітко проявляється в процесах державної атестації вищих навчальних закладів, де держава визначає їхню здатність готувати фахівців відповідно до поставлених вимог.

Українське суспільство в даний час знаходиться на складному етапі свого розвитку, обумовленому воєнною агресією і тому воно, в значній мірі, має нестійкий характер. Особливо це проявляється в соціально-політичній та економічній сферах. Поки ще не досить чітко визначено загальний вектор розвитку Української держави, не визначена соціокультурна місія ЄС у цій справі. Тому тут потрібен особливий тип особистості, життєздатний у даному суспільстві, здатний до саморозвитку та самореалізації, а також соціально активний по відношенню до розвитку подій. При цьому фахівець повинен поєднувати високий рівень розвитку свого творчого потенціалу і політичної соціалізації у всіх сферах його життєдіяльності з такою ж соціальною відповідальністю за особистий розвиток і високий рівень професійної підготовки. Окрім того, випускник КНЕУ, як повноцінний громадянин, повинен бути готовий прийняти на себе відповідальність як за сталий розвиток українського суспільства, так і за захист незалежності держави.

У такій ситуації особливого значення набирає проблема студентоцентризму, його роль і значимість у нашому університеті як засобу формування необхідних якостей молодого покоління українських громадян – фахівців нового типу, здатних ефективно працювати в умовах воєнних

дій і нестабільності. Система освіти в КНЕУ, у такому випадку виконує функцію соціалізації в найбільш значущих сферах життя суспільства, включаючи професійну, сімейно-побутову, громадянську та інші. Студентоцентризм, завдяки діяльності професорсько-викладацького складу, виступає як засвоєння минулого досвіду українського соціуму, його культури, в тому числі і професійної, а також сприяє формуванню у майбутніх фахівців соціально-значимих якостей особистості, що дозволять успішно здійснювати свою життєдіяльність і саморозвиток вітчизняному суспільстві.

Відповідно до цього, одним із головних завдань університетської освіти є підготовка студентів до життя в українському суспільстві, до ефективної професійної діяльності, орієнтованої на розвиток нашого соціуму. Тому якість освіти в КНЕУ слід визначати не тільки рівнем професійної підготовки, а оптимальною відповідністю випускників вимогам суспільства, професійного співтовариства і потребам самої особистості.

*Рухлік В.А., к.політ.н.,
доцент кафедри політології*

МІСЦЕ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТРОЛІ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Розвиток органів студентського самоврядування у ВНЗ може бути одним із показників значущості тих змін, які відбулися в країні за останнє десятиліття. Нинішній студенти беруть доволі активну участь у забезпеченні якості вищої освіти та управлінні вищими навчальними закладами, яке здійснюється, зокрема, через органи студентського самоврядування. Така колективна, солідарна участь розглядається керівництвом навчальних закладів і функціонерами системи освіти не просто як додаткова гарантія адекватності освітніх послуг вимогам їх студентів і роботодавців, а й як суттєвий чинник соціалізації молоді, зростання її політичної та правової культури й суспільної активності, який дозволяє студентам на практиці ознайомитися з функціонуванням навчального закладу (через участь у підготовці та прийнятті певних рішень у межах ВНЗ) і системою представницької демократії (на прикладі виборних органів студентського самоврядування).

На жаль, в Україні функціонування інституцій студентського самоврядування досить мало-ефективне, причому як для вирішення власне студентських проблем, так і з точки зору оптимізації навчального процесу. Однією з найсуттєвіших перешкод залишається майже повна залежність студентських самоврядних інституцій (студентського самоврядування, профспілок, професійних і громадських товариств, університетських ЗМІ тощо) від адміністрації ВНЗ.

З огляду на необхідність забезпечення поступального розвитку вищої освіти в Україні, проблема слабкості інституту студентського самоврядування потребує оперативного вирішення. Тим більше, що студентське самоврядування визнане одним із пріоритетів для України у сфері управління університетами в рамках освітньої програми ЄС «TEMPUS». На актуальності розвитку студентського самоврядування як важливого фактора в системі вищої освіти послідовно наголошується і в інших документах міжнародного рівня, зокрема, в комюніке Всесвітньої конференції з вищої освіти «Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку» (ЮНЕСКО, Париж, 5–8 липня 2009 р.), де прямо йдеться про «забезпечення активної участі студентів в академічному житті, зі свободою висловлювання і правом організації».

Досвід зарубіжних країн вказує на необхідність єдності у методологічному підході до визначення рівнів студентського самоврядування. Крім того, досвід Польщі показує сумнівність потреби в існуванні студентського самоврядування на рівні академічної групи, тому що академічних груп із постійним складом, за деяким винятком, там просто не існує, оскільки студенти значну частину предметів обирають за власним бажанням і через це постійно переходять до інших груп.

Експерти відзначають цілу низку типових порушень норм законодавства про студентське самоврядування: відрахування, поновлення, переведення студентів з контракту на бюджет чи навпаки, поселення та виселення з гуртожитку без згоди органу студентського самоврядування; призначення посадових осіб, відповідальних за роботу зі студентами, без участі студентських представників. У цьому контексті очевидною є необхідність у забезпеченні належного контролю з боку Міністерства освіти і науки України за діяльністю ВНЗ у частині забезпечення прав студентського самоврядування з притягненням до юридичної відповідальності осіб, винних у порушеннях вимог законодавства у цій сфері. Також, проблемою залишається пасивність, інертність, індиферентність студентської спільноти у ставленні до багатьох актуальних проблем студентського самоврядування.